

ОСНОВНІ НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ДЛЯ ПРОМИСЛОВОСТІ І ТОРГІВЛІ У СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

УДК 620:22:677

Ніколайчук Л. Г.,

ORCID ID:0000-0003-2693-6635, Researcher ID:F-9967-2019,

*к.т.н., доц., доцент кафедри товарознавства та технології непродовольчих товарів,
Львівський торговельно-економічний університет, м. Львів*

Галик І. С.,

*к.т.н., проф., професор кафедри товарознавства та технології непродовольчих товарів,
Львівський торговельно-економічний університет, м. Львів*

Семак Б. Д.,

*д.т.н., проф., професор кафедри товарознавства та технології непродовольчих товарів,
Львівський торговельно-економічний університет, м. Львів*

ВИКОРИСТАННЯ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ УНІВЕРСИТЕТІВ УКРАЇНИ – ОСНОВНИЙ РЕЗЕРВ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ ЇХ ВИПУСКНИКІВ

Анотація. В останні роки, як відомо, відбуваються суттєві зміни у системі підготовки фахівців з вищою освітою в університетах легкої промисловості та торгівлі. Особливо це стосується фахівців товарознавчого профілю. Ці зміни обумовлені різними причинами, а саме: потребою суттєвого підвищення якості підготовки цих фахівців, необхідністю докорінної перебудови системи стандартизації в легкій промисловості, торгівлі та вищій освіті у зв'язку з вилученням із користування стандартів колишнього СРСР, насиченням вітчизняного ринку товарами імпортного виробництва і зменшенням попиту на аналогічні вітчизняні товари, потреби переорієнтації експорту вітчизняної промислової продукції та ін. Необхідність суттєвого підвищення якості підготовки фахівців товарознавчого профілю у вітчизняних вузах легкої промисловості та торгівлі, обумовлена потребою у докорінній перебудові навчального процесу у вузах легкої промисловості і торгівлі України у зв'язку з впровадженням у навчальний процес компетентнісного підходу і контекстних форм навчання імплементації у систему вітчизняної освіти та необхідністю виконання вимог міжнародних освітніх стандартів. У даній роботі розкрито роль впровадження у навчальний процес товарознавчих спеціальностей університетів легкої промисловості і торгівлі компетентнісного підходу у формуванні якості фахівців товарознавчого профілю. При цьому, для прикладу, основна увага буде приділена підготовці товарознавців, зайнятих проблемами формування та оцінювання рівня якості та безпечності текстилю та одягу.

Ключові слова: компетентнісний підхід, контекстні форми навчання, професійні компетентності, “товарні” компетентності, освітні стандарти, текстильне матеріалознавство та товарознавство.

Nikolaichuk L. G.,

ORCID ID:0000-0003-2693-6635, Researcher ID:F-9967-2019,

Ph.D., Associate Professor, Associate Professor of the Department of Commodity Research and Technology of Non-food Products, Lviv University of Trade and Economics, Lviv

Galyk I. S.,

Ph.D., Professor, Professor of the Department of Commodity Research and Technology of Non-food Products, Lviv University of Trade and Economics, Lviv

Semak B. D.,

Doctor of Engineering, Professor of the Department of Commodity Research and Technology of Non-food Products, Lviv University of Trade and Economics, Lviv

APPLICATION OF THE COMPETENCE APPROACH IN THE STUDY PROCESS OF UKRAINIAN UNIVERSITIES – THE MAIN RESERVE TO IMPROVE THE QUALITY OF EDUCATION OF THEIR GRADUATES

Abstract. *In recent years, it is known that there have been significant changes in the system of training specialists with higher education in the universities of light industry and trade profile. This is especially true for the commodity profile specialists. These changes are due to various reasons, namely: the need to significantly improve the quality of training of these specialists, the need for a radical restructuring of the standardization system in light industry, trade and higher education in connection with the withdrawal of former USSR standards from the practical use, the saturation of the domestic market by imported goods and reduced demand for similar domestic goods, needs for reorientation of exports of domestic industrial products, etc. The need to significantly improve the quality of commodity profile specialists training in the domestic universities of light industry and trade profile is conditioned by the importance of a radical restructuring of the educational process in universities of light industry and trade in Ukraine in connection with the introduction of a competence approach, contextual training and the need to meet the requirements of international educational standards. In this article the role of introducing a competence approach into the educational process of commodity specialties of light industry and trade profile universities in forming the quality of graduates of commodity profile is revealed. At the same time the study is focused on training of commodity experts engaged in resolving the problems of forming and assessing the level of quality and safety of textiles and clothing.*

Key words: competency approach, contextual forms of education, professional competences, “product” competences, educational standards, textile materials and commodity science.

JEL Classification: I21; L67

DOI: <https://doi.org/10.36477/2522-1221-2019-22-19>

Постановка проблеми. В даній роботі ми обмежимося розглядом тільки тих проблемних питань, які безпосередньо стосуються впровадження компетентнісного підходу у навчальний процес товарознавчо-комерційних факультетів торговельно-економічних університетів сфери вітчизняної торгівлі. Цілком зрозуміло, що, готуючи фахівців товарознавчого профілю на названих факультетах, педагоги профілюючих товарознавчих кафедр самі повинні чітко уявляти, якими за рівнем і структурою професійних компетентностей повинні володіти випускники цих факультетів, яких функціональних навичок повинні набути в процесі навчання, який рівень знань і умінь кожен студент повинен отримати від вивчення окремих профілюючих дисциплін. При цьому отримання випускником вузу державного диплому про завершення навчання повинно базуватися на забезпеченні об’єктивного оцінювання рівня знань студентів у процесі складання екзаменів та періодичної акредитації профілюючих кафедр. Саме розгляду цих питань повинен присвячуватися аналіз існуючих літературних джерел, призначений для розгляду даної проблеми.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У даній роботі ми обмежимося аналізом публікацій, присвячених впровадженню компетентнісного підходу та контекстних форм навчання в навчальний процес товарознавчих спеціальностей університетів легкої промисловості та торгівлі України, акцентуючи основну увагу на узагальненні вітчизняного та зарубіжного досвіду і вирішення проблемних завдань.

Автор роботи [1] на основі узагальнення зарубіжного і вітчизняного досвіду використання компетентнісного підходу у навчальному процесі обґрунтовує доцільність широкого використання

даного підходу в вітчизняних університетах з метою докорінної перебудови навчального процесу і підвищення якості підготовки фахівців різного профілю. При цьому він підкреслює, що використання компетентнісного підходу повинно гарантувати випускникам вузів не тільки необхідні знання та уміння, але й гарантувати набуття цілісного досвіду вирішення життєвих проблем і методів використання ключових функцій у необхідній практичній діяльності.

Автором роботи [2] узагальнено вітчизняний і зарубіжний досвід використання компетентнісного підходу у вищій освіті з метою підвищення якості підготовки фахівців різного профілю. Дано порівняльну характеристику переліку ключових професійних компетентностей, які використовуються у навчальному процесі зарубіжних (європейських) і вітчизняних вузів. Обґрунтовано необхідність інтеграції компетентнісного підходу у навчальні плани та програми підготовки фахівців різних освітніх рівнів та спеціальностей, а також доцільність імплементації вимог міжнародних і європейських освітніх стандартів у навчальний процес університетів України.

У роботі [3] сформульовані основні напрямки розвитку текстильного товарознавства в XXI столітті як однієї з основних навчальних і наукових дисциплін в університетах сфери торгівлі і легкої промисловості України. Обґрунтовано доцільність використання компетентнісного підходу в процесі вивчення названої дисципліни на товарознавчих факультетах вузів сфери торгівлі. Основна увага приділена розробленню наукових засад формування асортименту, властивостей, рівня якості та безпечності нових видів текстилю й одягу (екотекстилю, нанотекстилю, медичного текстилю та ін.).

У роботі [4] обґрунтована нагальна потреба широкого впровадження компетентнісного підходу у навчальний процес товарознавчих спеціальностей університетів сфери торгівлі та легкої промисловості України. Це сприятиме суттєвому вдосконаленню системи підготовки фахівців різного профілю у вузах та докорінному підвищенню якості їх підготовки.

При цьому основна увага повинна приділятися поглибленому вивченню студентами професійних “товарних” компетентностей різних груп непродовольчих товарів, які нині знаходяться на вітчизняному ринку.

Авторами роботи [5] обґрунтована доцільність проведення поглиблених товарознавчих досліджень проблем оптимізації, стандартизації та паспортизації професійних компетентностей товарознавців сфери торгівлі. Розкрита роль компетентнісного підходу і контекстних форм навчання у підготовці фахівців товарознавчого профілю у вузах для потреб сфери торгівлі. Рекомендовано конкретні професійні компетентності фахівців різного торговельного профілю паспортизувати, а “товарні” компетентності, пов’язані зі знанням конкретних груп товарів (текстилю, одягу, взуття та ін.), – стандартизувати та описати у відповідних підручниках із товарознавства непродовольчих товарів.

У роботі [6] обґрунтовані напрямки товарознавчих досліджень, пов’язаних із впровадженням компетентнісного підходу у навчальний процес підготовки фахівців товарознавчо-комерційного профілю для потреб сфери вітчизняної торгівлі та легкої промисловості. На прикладі практичної діяльності товарознавців торговельного комплексу “Текстиль-одяг” сформульовані найбільш поширені ключові професійні компетентності фахівців товарознавчо-комерційного профілю, зайнятих гуртовою та роздрібною торгівлею текстилю й одягу в Україні. Обґрунтовано потребу суттєвої зміни системи підготовки фахівців товарознавчо-комерційного профілю в результаті використання компетентнісного підходу у навчальному процесі товарознавчих факультетів торговельно-економічних вузів.

Запропоновано алгоритм реалізації основних компонентів компетентнісного підходу у процесі підготовки фахівців товарознавчо-комерційного профілю для потреб торгівлі та легкої промисловості України.

В роботі [7] сформульовані та обґрунтовані сучасні вимоги до рівня підготовки у вузах сфери торгівлі фахівців товарознавчо-комерційного профілю. Розкрита роль компетентнісного підходу та контекстних форм навчання в цих вузах для реалізації даних вимог.

Підкреслено, що використання компетентнісного підходу у навчальному процесі при підготовці фахівців товарознавчо-комерційного профілю вважається одним із радикальних і перспективних шляхів докорінної перебудови навчального процесу у торговельно-економічних університетах України. Доведено необхідність проведення поглиблених товарознавчих досліджень порушених проблем з метою пошуку ефективних шляхів їх реалізації.

Автором роботи [8] обґрунтована доцільність перебудови існуючої нині в нашій країні системи оцінки знань і успіхів випускників вузів. Він рекомендує суттєво вдосконалити існуючу систему акредитації вузів в Україні. На його думку, основним і визначальним критерієм акредитації студентів різних спеціальностей в університетах повинні бути знання та вміння. Саме на основі цього критерію повинно прийматися рішення про акредитацію спеціальностей, закріплених за кафедрами університетів. Така перебудова потрібна тому, що при існуючій нині системі акредитації в основному перевіряються самозвіти окремих кафедр, а контроль фактичних знань студентів, досягнутих у результаті виконання навчальних планів, як правило, не відбувається. Зрізи знань студентів, які раніше практикувалися в процесі акредитації, нині у нормативних документах МОН України не передбачені. Вони в деяких випадках можуть бути приведені за ініціативою окремих акредитаційних комісій.

Цілком зрозуміло, що при впровадженні у навчальний процес вузу компетентнісного підходу акредитація окремих спеціальностей повинна включати обов’язковий контроль знань і умінь студентів, досягнутих ними в процесі навчання.

Тому виникає потреба у суттєвому доповненні і перебудові існуючої методики акредитації вузів України.

Постановка завдання. Метою роботи – реалізація основних складових компетентнісного підходу в процесі практичної підготовки фахівців товарознавчо-комерційного профілю для потреб сфери торгівлі.

Викладення основного матеріалу дослідження. Як відомо, професійні “товарні” і функціональні компетентності фахівців товарознавчо-комерційного профілю формуються у навчальному процесі товарознавчо-комерційних факультетів вузів сфери торгівлі. Названі компетентності базуються на основі вивчення не тільки товарознавчих і технічних дисциплін, але й комерційних. У результаті вивчення названих предметів студенти набувають необхідні знання, уміння і навички не тільки характеризувати асортимент і властивості конкретних видів і груп непродовольчих товарів, але знання, уміння й навички торгувати цими товарами. Тому рівень знань, умінь і навичок, набутих студентами в процесі навчання, правомірно розглядати як складові компетентнісного підходу і вважати їх основними критеріями оцінки якості підготовки названих фахівців.

Автор роботи [9] конкретизує зміст критеріїв оцінки рівня підготовки фахівців:

- знання – найбільш “поверхневий” рівень засвоєння інформації, який передбачає запам’ятовування певної суми фактів, образів, правил, числових даних тощо, а також інформації, виробленої нашим мисленням. Ці знання систематизуються у формі навчальних предметів;

- уміння – глибший рівень засвоєння інформації, яка передбачає пристосування знань до дії, поєднання інформації та дій;

- навички – позначають здатність людини виконувати якусь дію або операцію без участі, уваги. Такий рівень оволодіння інформацією досягається шляхом багаторазового повторення дій.

Таким чином, на думку автора [9]:

- знання – результат процесу діяльності пізнання, перевірення суспільною практикою і логічно упорядковане відображення у свідомості людини;

- уміння – здатність належно виконувати певні дії, базовані на доцільному використанні людиною набутих знань і навичок;

- навичка – це дія, яка сформована шляхом повторення і характеризується високою мірою осягнення і відсутністю поелементної свідомої регуляції і контролю.

На основі вивчення товарознавства текстилю, швейних і трикотажних виробів у навчальному процесі товарознавчо-комерційних факультетів торговельно-економічних університетів нами сформульовані та обґрунтовані рівні знань, умінь і навичок студентів, набутих ними в результаті освоєння цих розділів товарознавства у вигляді конкретних “товарних” професійних компетентностей:

1. Знання особливостей класифікації асортименту та основних властивостей:

- текстильних натуральних і хімічних волокон;
- текстильних натуральних і хімічних ниток;
- особливостей будови ткацьких переплетень і тканин;

- основних шляхів оброблення текстильних матеріалів;

- трикотажних базових і візерункових кулірних переплетень полотен;

- трикотажних базових і візерункових основов’язаних полотен;

- нетканих ниткопрощивних, голкопробивних та клейових полотен одягового призначення;

- бавовняних тканин білизняного, сорочкового, платтяного, костюмного, плащового та пальтового призначення;

- лляних тканин білизняного, сорочково-платтяного та костюмно-пальтового призначення;

- шовкових тканин платтяно-сорочкового, костюмного, плащового призначення;

- вовняних тканин платтяного, костюмного і пальтового призначення;

- трикотажних виробів білизняного, сорочкового та костюмно-пальтового призначення;

- панчішно-шкарпеткових виробів;

- рукавичкових виробів та трикотажних хустково-шарфових виробів;

- особливостей маркування текстильних матеріалів і одягу вітчизняного імпортного виробництва.

2. Вміння визначити:

- волокнистий склад і призначення текстильного матеріалу;

- вид переплетення тканого, нетканого і трикотажного полотна;

- вид оброблення текстильного матеріалу;

- розмірні характеристики одягу швейного та трикотажного виробництва;

- фасонні ознаки жіночих і чоловічих костюмів;

- особливості будови нетканих полотен ниткопрощивного, голкопробивного та клейового способів виробництва;

- волокнистий склад і особливості будови текстильних матеріалів;

- відповідність жіночого зимового пальто за фасоном і кольором матеріалу вимогам сучасної моди;

- рівень художньо-естетичного оформлення верхнього одягу.

3. Навички визначення:

- кольору і рисунку текстильного матеріалу і одягу;

- призначення текстильного матеріалу;

- фактури поверхні текстильного матеріалу;

- волокнистого складу, будови та призначення одягового текстильного матеріалу;

- способів оброблення текстильних матеріалів різного цільового призначення.

Окрім переліку наведених компетентностей, які стосуються знання асортименту і властивостей текстилю й одягу, фахівець товарознавчо-комерційного профілю обов’язково повинен знати:

- вимоги освітніх стандартів для фахівців товарознавчо-комерційного профілю: 076 “Підприємництво, торгівля та біржова діяльність”; 182 “Технології легкої промисловості”;

- чинники формування якості та безпечності текстильних матеріалів і виробів із них;

ВМІТИ:

- оцінювати якість тканих, нетканих і трикотажних полотен і виробів із них;

МАТИ НАВИЧКИ:

- виявляти та оцінювати недопустимі дефекти в текстильних матеріалах і виробках.

Цілком зрозуміло, що наведений перелік компетентностей, який повинен бути набутий студентами товарознавчих спеціальностей у результаті вивчення курсів текстильного товарознавства та матеріалознавства, повинен бути описаний у відповідних підручниках і практикумах, а також розглядатися на лекціях і практичних заняттях з цих дисциплін. На сьогодні, у нинішніх умовах, ці питання поки в межах впровадження компетентнісного підходу ще не реалізуються.

Разом з тим, слід відзначити, що формування ключових професійних компетентностей фахівців товарознавчо-комерційного профілю не може базуватися тільки на знаннях, вміннях, навичках характеризувати тільки окремі види чи групи текстильних матеріалів і виробів вітчизняного виробництва. Не менш важливе значення для фахівця даного профілю мають знання, уміння та навички характеристики асортименту, властивостей і особливостей маркування текстилю й одягу імпортного виробництва, які нині домінують на вітчизняному ринку. Це в повній мірі стосується знань, умінь і навичок, набутих студентами товарознавчих спеціальностей у процесі вивчення товарознавства інших груп товарів – взуттєвих, господарських, культурно-побутових, галантерейних та ін.

Разом з тим, товарознавець сфери торгівлі у своїй практичній діяльності, як правило, пов'язаний із організацією реалізації конкретних видів і груп товарів, які вимагають знань, умінь і навичок і відповідних фахових компетентностей, пов'язаних з організацією реалізації конкретного виду чи групи непродовольчих товарів. Тому набір необхідних компетентностей для фахівця сфери торгівлі буде визначатися змістом його практичної діяльності на конкретній посаді. Перелік і детальну характеристику ключових фахових товарознавчо-комерційних компетентностей фахівців сфери вітчизняної торгівлі наведено в нашій попередній роботі [7].

Висновки і перспективи подальших досліджень у даному напрямі. Доведена доцільність поглиблення товарознавчих досліджень, пов'язаних із впровадженням компетентнісного підходу у навчальний процес товарознавчо-комерційних спеціальностей торговельно-економічних університетів України. Обґрунтована потреба опису ключових фахових компетентностей фахівців товарознавчо-комерційного профілю торговельно-економічних університетів у сучасних підручниках, навчальних посібниках і практикумах із товарознавства та матеріалознавства непродовольчих товарів. Розширено та обґрунтовано перелік професійних компетентностей для студентів товарознавчо-комерційних спеціальностей торговельно-економічних університетів України, пов'язаних із набутими знаннями, уміннями та навичками в результаті вивчення ними текстильного, швейного та трикотажного матеріалознавства та товарознавства.

ЛІТЕРАТУРА

1. Луговий В. І. Європейська концепція компетентнісного підходу у вищій школі та проблеми її реалізації в Україні / В. І. Луговий // Педагогіка і психологія. – 2009. – №2. – С. 13-26.
2. Овчарук О. В. Особливості запровадження компетентнісного підходу: досвід України та країн Європи / О. В. Овчарук // Інформаційні технології в освіті. – 2009. – №4. – С. 218-225.
3. Галик І. С. Основні напрямки розвитку текстильного товарознавства в XXI столітті / І. С. Галик, Б. Д. Семак // Вісник Львівського торговельно-економічного університету. – Львів : Видавництво Львівського торговельно-економічного університету, 2017. – Вип.18. – С. 5-11 (Технічні науки).
4. Галик І. С. Компетентнісний підхід – основа професійної підготовки товарознавців у вищих навчальних закладах / І. С. Галик, Б. Д. Семак // Вісник Львівського торговельно-економічного університету. – Львів : Видавництво Львівського торговельно-економічного університету, 2018. – Вип. 18. – С. 16-21 (Технічні науки).
5. Галик І. С. Використання компетентнісного підходу при контекстному навчанні товарознавців у закладах вищої освіти – основний резерв підвищення якості їх підготовки / І. С. Галик, Л. Г. Ніколайчук, Б. Д. Семак // Вісник Львівського торговельно-економічного університету. – Львів :

Видавництво Львівського торговельно-економічного університету, 2018. – Вип. 20. – С. 88-93 (Технічні науки).

6. Галик І. С. Проблеми оптимізації, стандартизації та паспортизації професійних компетентностей товарознавців сфери торгівлі / І. С. Галик, Л. Г. Ніколайчук, Б. Д. Семак // Вісник Львівського торговельно-економічного університету. – Львів : Видавництво Львівського торговельно-економічного університету, 2018. – Вип. 19. – С. 98-103 (Технічні науки).

7. Гушак О. М. Використання компетентнісного підходу для вдосконалення підготовки фахівців торговельно-економічного профілю у закладах вищої освіти України / О. М. Гушак, Б. Д. Семак, І. С. Галик // Підприємництво і торгівля : збірник наукових праць. – Львів : Видавництво Львівського торговельно-економічного університету, 2018. – Вип. 22. – С. 151-156.

8. Партико З. Як оцінювати українські виші / З. Партико // День. – №3-4, 11-12 січня 2019 року. – С. 14-15.

9. Вишневецький О. Теоретичні основи сучасної української педагогіки : навчальний посібник для ВНЗ / О. Вишневецький. – [3-тє вид. доопрац. і доп.]. – К., 2008. – 568 с.

REFERENCES

1. Luhovyi, V. I. (2009), Yevropeiska kontseptsiiia kompetentnisnoho pidkhdou u vyshchii shkoli ta problemy yii realizatsii v Ukraini, *Pedahohika i psykholohiia*, №2, s. 13-26.
2. Ovcharuk, O. V. (2009), Osoblyvosti zaprovadzhennia kompetentnisnoho pidkhdou: dosvid Ukrainy ta krain Yevropy, *Informatsiini tekhnolohii v osviti*, №4, s. 218-225.
3. Halyk, I. S. and Semak, B. D. (2017), Osnovni napriamky rozvytku tekstylnoho tovaroznavstva v XXI stolitti, *Visnyk Lvivskoho torhovelno-ekonomichnoho universytetu*, Vydavnytstvo Lvivskoho torhovelno-ekonomichnoho universytetu, Lviv, vyp.18, s. 5-11 (Tekhnichni nauky).
4. Halyk, I. S. and Semak, B. D. (2018), Kompetentnisnyi pidkhid – osnova profesiinoi pidgotovky tovaroznavtsiv u vyshchykh navchalnykh zakladakh, *Visnyk Lvivskoho torhovelno-ekonomichnoho universytetu*, Vydavnytstvo Lvivskoho torhovelno-ekonomichnoho universytetu, Lviv, vyp.18, s. 16-21 (Tekhnichni nauky).
5. Halyk, I. S. Nikolaichuk, L. H. and Semak, B. D. (2018), Vykorystannia kompetentnisnoho pidkhdou pry kontekstnomu navchanni tovaroznavtsiv u zakladakh vyshchoi osvity – osnovnyi rezerv pidvyshchennia yakosti yikh pidgotovky, *Visnyk Lvivskoho torhovelno-ekonomichnoho universytetu*, Vydavnytstvo Lvivskoho torhovelno-ekonomichnoho universytetu, Lviv, vyp. 20, s. 88-93 (Tekhnichni nauky).
6. Halyk, I. S. Nikolaichuk, L. H. and Semak, B. D. (2018), Problemy optymizatsii, standartyzatsii ta pasportyzatsii profesiinykh kompetentnostei tovaroznavtsiv sfery torhivli, *Visnyk Lvivskoho*

torhovelno-ekonomichnoho universytetu, Vydavnytstvo Lvivskoho torhovelno-ekonomichnoho universytetu, Lviv, vyp.19, s. 98-103 (Tekhnichni nauky).

7. Hushchak, O. M. Semak, B. D. and Halyk, I. S. (2018), Vykorystannia kompetentnisnoho pidkhotu dlia vdoskonalennia pidhotovky fakhivtsiv torhovelno-ekonomichnoho profilu u zakladakh vyshchoi osvity Ukrainy, *Pidpriemnytstvo i torhivlia* : zbirnyk naukovykh prats, Vydavnytstvo Lvivskoho torhovelno-

ekonomichnoho universytetu, Lviv, vyp. 22, s. 151-156.

8. Partyko Z. (2019), Yak otsiniuvaty ukraïnski vyshi, *Den*, №3-4, 11-12 sichnia, s. 14-15.

9. Vyshnevskiy O. (2008), Teoretychni osnovy suchasnoi ukraïnskoi pedahohiky : navchalnyi posibnyk dlia VNZ, 3 nd ed, K., 568 s.

Стаття надійшла до редакції 22 грудня 2018 р.